Proletariji d'kulle atravatь, xəjjidun!

I. STALIN

BUT LENIN

PARTIZDAT ★ 1934

Из фондов Российской национальной библиотеки

Ассир.
2-5

Proletarïji d kulle atravatь, xəjjidun!

I. STALIN

BUT LENIN

Г.П.Б. в Лнгр.
Ц. 1934 г.
Акт № 583

Из фондов Российской национальной библиотеки

BASMAXANA PARTIJETA
Mosqva ★ 1934

Из фондов Российской национальной библиотеки

Из фондов Российской государственной библиотеки

Из фондов Российской национальной библиотеки

LENIN ƏX MƏRJIZƏNƏ U SƏRKƏRDƏ D RQP

Məmle qə jumə á juʙəvə d 50 sini d Lənin min jumə d molədu. („Pravda“ № 86, şitə d 1920).

It tre dəsti d marqsisti. Ənij tirve ki pəlxij txut ʙaj-dah d marqsizm[1], ki xəşvijlə gəne „Sarast“ marqsistajь. Inə midri ənij raʙa rixqinə min udalь. Hala ʙuş zodə: ʙil dənij it xə thomə, səʙəʙ səmti d pulxəne əx arra min şməjjə rixqinə min udalь.

Dəstə qəmetə əx adat əxcij min pətə qəʙululə marq-sizm, əxcij ʙ lişənilə marqsisteta. Kəd lə ʙimsaja jən lə ʙiʙaja saxsujo qintə d marqsizm, kəd lə ʙimsaja jən lə ʙiʙaja mavvuru marqsizm go xəjji, əj maxdurela puq-dəni xəji u revolusijəjь d marqsizm l formulь[2] mijti u ʙernanaja. Əhə dəstə lelə tammume əmələ al ʙinjət d nis-jənə, al ʙinjət d plaţь d pulxənə praqtiqaja, inə al ʙinjət d sitatь[3] min ktəvi d Marqs. Ţusь u direqtivi[4] əj ki pal-ţalun lə min analusis[5] d xəjji d miççid, inə min analogiji[6] u paraleli tarьxajь. Lədvəqtə d himizmən am əməl — hədxili marra şəttissəjə dəhə dəstə. Min dəhə ʙiplaţьna ʙehivijutə u narazьjuta d ʙ ьqʙal, enij d kuljum aldujola əhə dəstə, ʙişvəqolə „ʙesəmə“. Şimmə d əhə dəstə ijli menşevizm (go Rusija), oportunizm (go Jurup). Xora Ţьşqo (Jogixes) go knuşjə d London juvilli xə maţţavta xədərjə sarast qə dəhə dəstə, kəd ʙimərə, d əj lelə klitə, inə rьxtьla al nuqzə d xjərtə d marqsizm.

Dəstə d tre, dərqul dəhə, şənujulə qьnţrun d jaquruta d ʙuqara min qəʙəltə d marqsizm ʙ lişənə l tammatuta,

Из фондов Российской национальной библиотеки

l mavartu в xəjji. Rşamta d urxəti u carь d makmalta d marqsizm, enij d xşijxinə qə ahvalat, şəxləptə dənni urxəti u carь, ijmən d ahvalat şəxlupilə, əhili av mindij, d allu вuş zodə məssumilə вələ əhə dəstə. Direqtivi u ţusь əhə dəstə lelə paluţe min analogiji u paralleli taş'-ьtanajь, inə min saxseta d şərti d lxadьrvano. Go əmələ əj lele вisnədə al sitatь u karuzujatь, inə al nisjənə praqtiqaja, kəd saxsujo kul xə pasulto go nisjənə, вiljəpə min xьlţь d gəno u məlupi l xini l mammarta d xəjji xəti. Əhilə səвəв, d go avuduta dəhə dəstə xaвra u əməl вidvəqinə am udalь, up julpənə d Marqs в miljutə вinţarulь xelu xəjə revolusijaja. Al dəhə dəstə tamam вilxəminə xaвrь d Marqs enij d вimərili, d marqsisti le masьj kəlij al dəj, d maprьmьjla dunji, inə gərəg əzij l qəməj, вut dəj, d şəxlippijlə dunji. Əhə dəstə şimmo ijli вolşevizm, qomunizm.

Mərjizənə u sərkərdə dəhə dəstə ijli V. I. Lenin.

1. LENIN ƏX MƏRJIZƏNƏ D PARTIJA QOMUNISTETA D RUSIJA

Mərjəztə d partija proletarijeta go Rusija ʙivarьva go şərti məxsus, prijşi min şərti d go Maьrva ʙ dana d mərjəztə d tama l partija pələxetə. Kəd go Maьrva, go Fransa, go Germanija parţija pələxetə plьţla min go xujədi profesijəji go hədxə dana, ijmən 'd pulxənə d xujədi u parţiji levə vijdə qadahan, go şərti d min ʙar revolusija ʙurƶuazeta, ijmən itvə parlamet[8] ʙurƶuazijaja, u ʙurƶuazija min ʙar şqəltə d hukmə klitivə pətə-qəmpətə dərqul d proletariat,—go Rusija, l dərqul dəhə, mərjəztə d partija proletarijeta ʙivarьva go şərti d aʙsolutizm cim qişjə, ʙ dana d qərʙəntə d revolusija demoqratijeta d ʙurƶuazija, ijmən d min xə giʙə organizasiji partijaji ʙimləjivə ʙ ьsţuxsь „legalmarqsistaji" d ʙurƶuazija, enij d məljuzivə məplixijvələ klas pələxetə qə pajda d revolusija ʙurƶuazeta, min giʙə xinə, pələxi ʙuş spaj d partija ʙipjəşivə clijçi min rizi d partija ʙ ƶandarmerija məlketə, kəd hər ʙəj dana gərvəstə d çvəçtə revoluseta ʙiţlaʙьva l qintə palaşeta d revolusəji, xə qintə qvitə, xlusta u ʙəssə qonspirativeta, enij d ʙit masjava məptiləvələ əhə çvəçtə l şula d mənpəltə d aʙsolutizm.

Nijşə ijvə go dəj, d ьrʙi peşijvə prijşi min ьzzь, lazьm ijvə prəşə min nuxrajь, mərjuzi ʙ dukəni l qadrь revolusəji məri nisjənə, lijəvə qəte xə programa spьta u taqtiqa[9] qvitə, ʙ xarta—d xarta, çammuje ənni qadrь u

Из фондов Российской Национальной библиотеки

mərjuzi minae xə organizasija palaşeta d revolusineri profesijəji, вəssə qonsperativeta вut dəj, d masja qetə qəm hiƶdi d ƶandarmь, inə hər вəj dana hojə spaj sьrta am вuşəjuvvi вut dəj, d ijmən d hojə lazьm, ləвləlun l plaşa.

Menşeviqi, enij d „rьjxьna„ al nuqzə d xjərtə d marqsizm, вiqƫajuva вuqara в xə urxə cim pşьƫta: go Maьrva parƫija pələxetə plьƫla min xujədi ləpaptьjaji profesijaji, d вiplaşьna вut zərəztə d ahval eqonomijeta d klas pələxetə, вəs up go Rusija lazьm ijlə kmə d mumkin livedu hər av şula hala livədə qənəət „в plaşa eqonomijaja d pələxi dərqul d mərəvəti u hukmə“ в dukəni, kəd lə mərjuzi l organizasija palaşeta d kullə Rusija, ijtə xarta... xaltə, in lə palƫьj qə dəj dana xujədi profesijəji, çammujь knuşjə ləpartijaja d pələxi u maxвurь, d əhə knuşjə ijli partija.

But dəj, d qə tamamta dəhə „plan“ „marqsistaja“ d menşeviqi, utopijaja[10] ijli go şərti d Rusija, laƶьm ijli, kul dəxij d hojə, xə pulxənə rvьjxa agitasijaja, enij d nijşuli məkkəptə d ideja d partijuta, вaƫalta d qadrь partijajь, şvəqtə d proletariat d lə partija d gənu u maxalta d klas pələxetə в liвeralь[11],—вut dəhə „plan“ egə hic вəlki up gəne menşiviqi levə вirraşa zi, mumkin levə вirraşa up raвa min вolşeviqi.

Xilmət вuş gurta d Lenin qəm proletariat d Rusija u partija diju ijlə əj, d av gulili kmə məri qivəndinus ijli əhə „plan“ menşeviqaja d mərjəztə hala в əj dana, ijmən d „plan“ təzə pijşivə husla, ijmən d gəne məlximməni „d plan“ в cətunutə salmunuva av go xьjale, ijtə, min вar d gulill əhə „plan“, şurьь l hiççum ximtəntə dərqul d rьpjuta organizasijeta d menşeviqi, u muptilli вələ d pələxi praqtiqaji l dəhə вuqara. Səвəв kiljivə вuqara вut xəjji u motə d partija.

Məttujo ruznama politiqeta d kullə Rusija əx qьnƫrun d çammeta d xeli partijaji, mərjuzi qadrь .quji d partija в dukəni əx „səmi məri talьm“ d partija, çammuje ənni

Из фондов Российской национальной библиотеки

qađrь в ħajjarta đ ruznama u zəvvuge əx xə partija palaşeta d kullə Rusija, məri d xə pьsla cim prijşə, məri programa spьta, taqtiqa qvitə, məri d xə rьzaja,—həd-xivə plan, d rşьjmuva Lenin go ktəvunu maşhur: „Mudij livədə?“, „Xə pasutta l qəməj, tre l вaraj“. Jətijrutə

Lenin gə prezidum qongres qəməjə d Qomintern

---

dəhə plan ijvə əj, d av tamam xşijxivə qə xəjji d miç-çid d Rusija u в xə kamьluta вivədivə çəm l nisjənə organizasijaja d pələxi rişəji d praqtiqa. Şəmə zodə d pələxi praqtiqaji go plaşa d вut dəhə plan xişli вar Le-nin, kəd lə вizdaja min clapa. Ħaльвuta dəhə plan mu-tivlə вinjət dəj partija qvitə u gmirtə d qomunisti, enij d вaraвaro dunji ħala lelə xzitə.

Rava dana xoravatь d gənən (lə hər menşeviqi!) ki səqmijvəli Lenin, əx d in av itli mel zodə min lazьm qə polemiqa u clapa, go plaşa d lə səzgərtə dərqul odəni d şenə-şeņutə u şərkə. D lə şik, kulle ənni itvə viji в dana d gəne. Inə lelə cətun l parmujь, d partija dijən le masjava pasjavala gəno min zəввunuto gəvetə u вrъj-ruta, əj le masjava ħəvivələ xelə u qujutə, d ədijə itlə, in lə kamravalun min gəvo ьsţuxsь ləproletarjəji, oportunistajь. B dora d hakamta d вurƶuazija partija proletarjeta ki masja gərvissə u məxkimmə əxcij xə hədə, əx kmə d əj вiplaşьla am ьsţuxsь oportunistajь, antirevolusəji u antiproletarijəji d вil geno u вil klas d pələxi. Lassal[12] həq ijvə, kəd вimərə: „Partija вiqvəjilə в dəj, d dəxujolə gəno". Səqməni əx adat вivədovə ţusa partija d Germanija, ekə d egə вipkəxivə „xdənəjutə". Inə, d qəmetə, lelə kul çurrə xdənəjutə nişənqə d xelə, d tre, вəssilə d gəşqəx ədijə al partija d davar d Germanija, cumвьrta l ţla partijь, d parmax l kullə qəlвutə u вaţьj-luta d „xdənəjutə" d Şəjdeman[13] u Nosqe[14] am Liвknext u Luqsemвurg. Ijtə mənij ki jaddь in levə вuş spaj qə proletariat d Germanija, qəd ьsţuxsь revolusijəji d partija d Germanija в dana calpьjva min ьşţuxsь antirevolusijəji... Lə, Lenin əlpə gəhi həq ijvə, kəd ləвulo partija в urxə d plaşa ləmitsəzgirənə am ьsţuxsь antiproletarijəji u antipartьjajь. Səвəв əxcij min вar hədxə politiqa organizasijeta partija dijən ki masjava вərjəvələ go gəno əj xdənəjutə gəvetə u xlusuta maççьвanta, enij d juvillun qəto pirsət d palţava salamat min qrizis d təmuz d вdana d Qerensqij, palţavalь al ruşano qujəmə d Cirij, d lə ƶguşji gərşəvəli qrizis d mitxə d Brest, mərjizəvələ halьвuta d al Antanta, u, xarta-d xarta, maţ-vava l dəj ţajuputa ьlleta, enij d вijəvelə qəto pirsət d вkul dana d hojə şəxlippəlun çərgo u mətvəlun immi əlpi d pələxo al kul pulxənə gura d həvi, kəd lə məƶ-guşi l rizo.

Изображение Российской национальной библиотеки

2. LENIN ӘX SӘRKӘRDӘ D PARTIJA QOMUNISTETA D RUSIJA

Inə mjatrujatь d rizə d Partija qomunisteta d Rusija ijnə əxcij xə giвə d şula. Partija le masjava gərvissəvə u qojəvə hədxə çəldi, in ijtutə politiqetə d pulxəno, programa dijo u taqtiqo lə həvijvə xşijxi qə xəjji d miç-çid d Rusija, in lozungi dijo lə məlvixxijvə l səggiji d pələxi u lə xərвissijvələ l qəməj çvəçtə revolusetə. Әdijə вit şarax həmzumi вut dəhə giвə d şula.

Revolusija demoqrateta d вurƶuazija d go Rusija (ş. 1905) вivarьva go şərti, d prijşivə min şərti d go Maьrva в dana şuxləpi revolusijəji, məsəlan, go Fransa u go Germanija. Kəd go Maьrva revolusija lvixlə go şərti d mitxə manufaqturaja[15] u d plaşa klasaja lə uxcə xə-rupə, ijmən d proletariat zəввun ijvə u вasura в min-jənə, litvəli partija d gənu, enij d masjava raşmavalun tlaвjatu u вurƶuazija вəssə revolusijetivə, d məvidəvəlun pələxi u akkarь d həmminijvə вijo u paltьjva l plaşa dərqul d aristoqratija,—go Rusija, l dərqul, revolusija şurьla (ş. 1905) go şərti d mitxə maşьnaja u plaşa xrijpə d klasь, ijmən d proletariat d Rusija, xədərjə pьrja в minjənu u zuviggə вijid qapitalizm itvəli viji xəkmə plaşь am вurƶuazija, itvəli partija d gənu, вuş zuvigtə min dəj d вurƶuazija, itvəli tlaвjatь klasajь d gənu, kəd вurƶua-zija d rusija, enij d şvuq min dəj, d вidвarьva в zaqazь d hukmə, piştivə uxcə muzdьta в revolusəjutə d prole-tariat, qəd muştərijvə xadrava вar xujədə am hukmə u pomeşciqi dərqul d pələxi u akkarь. Әj, d revolusija

d Rusija lvixlə əx plaţa d ləməntəjəti qoşunəji d go dişjəti d Mançurija, əxcij вuş muljızzelə qissəti, kəd lə şəxlupi up в xə ţьppa l ijtutə d şula.

Ahval вiţlaвьva, d proletariat kəlivə в rişə d şula, çammьvalun l xadьrvanu akkarь revolusijəji u şarьva plaşa qişjə dərqul d rizə d məlkə u dərqul d вurƶuazija в xə dana up вut demoqratizasija tammam d atra up вut nţarta d interesi klasajь d gənu.

Inə menşeviqi, hər ənij menşeviqi, d „rьjxьna“ al nuqzə d xjərtə d marqsizm, qţьlun вuqara в təhər d gəne: In revolusija d Rusija вurƶuazetilə, up go revolusiji вurƶuazijaji zi şula təgвurunə vəkkili d вurƶuazija (gəşqun l tarьx d revolusiji d Fransa u d Germanija), вəs proletariat le masь həvi gegemon[16] d revolusija d Rusija; təgвərtə gərəg peşə supilə в вurƶuazija d Rusija (əj вurƶuazija, d səpujolə revolusija), up akkarь gərəg peşij juvvi txut xəm d вurƶuazija; proletariat zi gərəg dəviq dukə d opozisija cim simmələtə. Ijtə ənni вrəqəli gəvəji d liвerali вekarь вipjəşivə muxziji в menşeviqi əx xaвra вuş xətə d marqsizm „şarьjra“!..

Xilmət вuş gaввarta d Lenin qəm revolusija d Rusija ijlə əj, d av min ьqra guljəli вaţьjluta d paralleli taşьtanajь d menşeviqi u muxzili kmə məri qivəndinus ijvə „iskimə“ menşeviqetə „d revolusija“, enij d maxuluva şula d revolusija в вurƶuazija. Diqţaţura demoqrateta d revolusija d proletariat u d akkarь min giвə d diqţaţura d вurƶuazija, вojqot d duma d Bulьgin[18] u qujəmə mcukвinnə min giвə d şərijkutə d go Duma u pulxənə organiqaja d gəvo, idejə „d вloq simmələjə“, min вar d Duma la вţьlla—vilə, u məpləxtə d вijm d Duma qə plaşa d lə go Duma min giвə d ministeruta d qadetь u „nţarta“ reaqsijeta d Duma, plaşa dərqul d partija d qadetь[19], d ijvə xə xelə qontrrevolusəjə, min giвə d vədtə d ammo вloq,—hədxivə plan taqtiqaja, d rşьmlь Lenin go ktəvunu maşhur: „Tre taqtiqi“, „Halьвuta d qadetь“.

Из фондов Российской национальной библиотеки

Mjatruta dəhə plan ijvə əj, dav, kəd вirşamə в duzutə u qьţjuta ţlaвjatь klasajь d proletariat в zonə d revolusija demoqrateta d вurʑuazija go Rusija, вivədovə həsənəj şənetə d lrevolusija sosialisteta, вixvəşivə go gənu l zaruna d idejə d diqţaţura d

proletariat. Go plaşa d вut dəhə plan taqtiqaja səmə zodə d pələxi praqtiqaji d Rusija xişli вar Lenin в qьţjuta u d lə məptəljəti. Halьвuta dəhə plan mutivlə вinjət l dəj taqtiqa d revolusija, enij d juvillə pirsət qə partija dijən, d ədijə вimsajьla şeşalun şəttissi d imperializm tiviləjə.

Qissətti d vilun xarta, arвa şinni d plaşa imperialistaja u şjaşta d kullə mərutə almeta, revolisijə d Işvaţ

u zonə maşhur d tre hukmi, Hukmə zonənajə əx cinnə d qontrrevolusija вurƶuazeta u motvə d Peterвurg əx cəşnij d dıqţaţura d proletariat, xdarta d hukmə в Cirij u ţradta d ucredilqa[20], вaţalta d parlamentarizm вurƶuazijaja u maxвarta d Respuвliqa d soveti, maxdarta d plaşa imperialistaja l plaşa gəvəjə u grəştə d hiççum d imperializm tiviləjə am „marqsisti“ d вlişənə mudalь, dərqul d reвolusija proletarjeta. xarta d xarta, ahval miskintə d menşeviqi, d gəne dvijqovə в ucredilqa, pijşivə cumcimmi в proletariat u rupji l ləppi d revolusija l sipə d qapitalizm,—kulle ənni əxcij вuş məxkumovə trusuta d şəttissi d taqtiqa revolusijeta, d rşьjmova Lenin go ktəvunu „Tre taqtiqi“. Partija, d it go ijdo hədxə jərtutə, ki masjava в çurət məxjəvə sьxvь u əzəvə l qəməj, kəd lə вizdaja min kipi d txut mijə.

В zonə dijən d revolusija proletarijeta, ijmən d kul lozung d partija u kul xaвra d sərkərdə kl peşij suxsьjь в əməl, proletariat məttujili qəm sərkərdi d gənu ţlaвjatь məxsus. Taşьjta ki jadda l sərkərdi d proletariat, sərkərdi d zoni məri вuran, sərkərdi—praptiqi, dvijxi d gənə u məri çurət, inə zəввun в nizвət l teorija. Вuşəjuvvi lenə xəв xə mənsuje şimməni d hədxə sərkərdi. Inə çvəçtə əx çəm le masja xəjjə hər в dxərjəti əxcij: qəto lazьm ijnə amaç sьpja (programa), linija qvitə (taqtiqa) Hədxinə, məsələn, Lassal go Germanija, Вlanki[21] go Fransa, It xə çurrə sərkərdi xini, d sərkərdi d zoni d şləmə xeləni в teorija, inə zəввun в şulanь d mərjəztə u pulxənə praqtiq ja. Hədxə sərkərdi itlun şimmə əxcij go salla ьllaja d proletariat, up əj həl xə pьllan dana, в dana, d вivəjilə revolusijə, ijmən d min sərkərdi вipjəşinə ţlьjвь lozungь praqtiqaji d revolusija, teorijajь вiplaţьna min go majdan, kəd вişvəqo dukte qə nəşi xəti. Hədxinə, məsələn, Plexanov[22] go Rusija, Oautsqij[23] go Germanija.

But dəj, d sərkərdə lə nəpil min sərkərdərutə d revolusija proletarij ta u d partijə proletarijeta, lazьm ijlə

Издфондов Российской национальной библиотеки

d av zəvvig go gənu l zəxmutə teorijeta am nisjənə orgonizasijəja d praqtiqa d çvəçtə proletarijeta. P. Aqselrod[24], ijmən d ijvə hala marqsist, ʙiktəvivə ʙut Lenin, d av, „ʙ kamьluta zəvvugeli go gənu nisjənə d praqtiqaja rişəjə am julpənə teorijəjə u parmeta rvьxta politiqeta“ (gəşiq l utada d P Aqselrod, d go ktəvunə d Lenin: „Amaçь d sosial-demoqrati d Rusija“). Mudij ʙit tənivə ədijə ʙut Lenin ideolog d qapitalizm mardutanaja, aha Aqselrod,—lelə cətun lidaja. Inə əxnən, d ʙidajuvax Lenin u ki masax gəşqəx l şula d lə xzetə d pətə, litlən şikkutə, d Lenin ʙ miljutə nţьjrolь əhə diletu ətiqtə, əhili xə min mindijəni, d gərəg gəlilə əj sarasţuta, d Lenin, inə lə xə nəşə xinə, ijli ədijə sərkərdə d partija ʙuş xeləntə u ʙuş gmirtə d proletariat.

Из фондов Российской национальной библиотеки

Lenin вivədili [mənkəsjəti al çmeta_d qongres tre d Qomintern

BUT LENIN

Məmlə go çmeta d qursantь d Qreml 28 в kənun xaraja ş 1924

Xoravatь! Qətij tunilun, d əxtun ləxxə murjizzitun ramşa d dxərə ʙut Lenin ənə zi pijşivin cijdə al dəhə ramşa məx xə min məlləli. Bixşəvivin, d lelə ənənqetə jəvəltə d xə məmlə ʙitun ʙut avuduta d Lenin. Bixşəvivin, d ʙit hojəvə ʙuş spaj maxʙarta d xəkmə qissətti, d ʙirşamena xəkmə diləjəti d Lenin əx nəşə u əx avuda. Ənni qissətti, mumkin, lə həvilun zi sjura gəvəjə, inə əhə gərəg lə həvilə kar gura qə qəʙəltə d deta kullənetə ʙut Lenin. Kul dəxij d hojə ənə litlij pirsət в əhə qissət jəvin xə mindij ʙuş zodə min d av mindij, d quviluvin в illьl.

NЬSRA D TURAŊЬ

Gəhə qəməjə ənə vilij dost am Lenin в ş 1903. Miççid, əhə dosţuta levə parsupeta, inə d lə xzetə d udalь, в urxə d ktivtə. Inə əhə dosţuta şviqlə go liʙʙij kar peşənə, enij d levə ʙiʙsara go kulli mitxə d pulxənij d go partija. Ənə egə ki həvinvə go Siʙʙir go surgunutə. Bələdutə am avuduta revolusetə d Lenin min prəqtə d şinnəni d 90, illəki min ʙar ş. 1901, ʙar ʙasmanta d „Isqra“[25], juvinnə hemənutə, d əxnən itlən в parsupa d Lenin xə nəşə ləadatij. Av levə egə məʙjuni qəm ajnьj xə təgʙirənə pşьjţa d partija, av ijvə ʙərjəno şarьjra, səʙəʙ xə av parmujьva l ijtutə gəvetə u l snij

Изофонд Российской национальной библиотеки

quјəti вuş ənənqəji d partija dijən. Ijmən d ənə mədvuquvinvə am təgвirrəni xini d partijan dajьm xoravatь palaşaji d Lenin — Plixanoв, Martov[26], Aqselrod u xini məвjunivə qəm ajnьj xə sьjţa вuş kupi min Lenin. Lenin в madvəqtə am dənni məвjunivə lə hər xə min təgвirəni, inə xə təgвirrənə d pьsla ыllaja, xə nьşra d d ţuranь, enij d lejaddь zduta go plaşu u в çurət ləвuloli partija l qəməj, в urxəti ṇaвələd d çvəçtə revolusetə d Rusija. Əhə kar uxcə əmqu npiltivə go līввij d ənə rьşlьj в lazьmuta, d kətvinə вut dijju qə xə dostij qurвə, enij egə ki həvivə go emīgrasija, kəd вiţlaвa minnu çuvaв. Bar xəccə dana, — min вar d rişlij vijdə surgūn go Siввir, — ənə quвillij min dostьj xə çūvaв xəjmə up xə ktəvə pşьjţa, ijnə məri manaja raвa əmqu min Lenin, enij d pijşivə, dəxij vilə məhlum xarta, vijdə вələd am ktəvij, Ktəvunə d Lenin levə uxca gura, iṇə av вijəvivə xə qritiqa məri çurrət u ləzaduta d praqtiqa d partija qə mitxə cim qurвə d zonə. Xə Lənin əxcij ki masьva kətivvə вut mindijəni вuş xvьjţь hədxə pşьjţa u sьpja, xlusa u в çurət — ijmən d kulxə mьmra leli tənuji, inə вicrətili. Əhə ktəvunə pşьjţa u məri çurət вuş zodə muxkiməli l dəj, d əxnən в parsupa d Lenin itlən xə nьşra tūraja d partija dijən. Le masьn paxlьnna qə gənij, dəhə ktəvə d Lenin, dəxij d up raвa ktəvi xinī, ənə в xasjət d podpolşciq ətijqə drilij nurə вiju.

Min dəhə dana şurьla dosţutьj am Lenin.

JAQURUTA

Gəhə qəməjə ənə tpiqlij в Lenin в kənun qəməjə ş 1905 go qonferensija d вolşeviqi go Tammerfors (go Finləndijə). Ənə вispərivinvə xəzinvə lnьşra d ţuranь go partijan, l nəşə gaввara, gaввara lə hər politiqait inə mumkin up fiziqəit, səвəв Lenin ənə salmunuvьnva go xьjalьj əx xə perizə, şьţrana u ləxumə. Jnə kmə pşьm-

Из фондов Российской национальной библиотеки

V. Lenin u I Stalin go Gorçi

lьj, ijmən d xzilij xə tammam pşьjţa, qomu вuş kupə min mьsaja, в hic mindij, tamam в hic mindij lə prijşə min kulxə nəşə xinə...

Piştilə xşivtə, d „nəşə gaввara“ əx adat gərəg xəccə mərqil al çmajatь, qəd həddəmi d çmeta в rətrəttə d liввə xəmlij al urxu, kəd həddəmi d çmeta min qəm məвjəntə d nəşə gaввara maruşьna l udalь“: işşş... şitqə... вitəjili“, Ənə вixşəvevinvə, d əhə peşvaz lelə xə mindij zodə, səвəв əj ki marmalь qədrə d nəşə, ki jəvə ьqara. Kmə pişlij mupşьmma, ijmən dьlьj, d Lenin tijili al çmeta min qəm vəkkili u kəd xlьjso gənu go xə qunçijtə, в xə urxə cim pşьţta вivədili xə sohвət tammam adattij am vəkkili tammam pşьjtь d qonferensija. Le ţaşьnna, d əhə mindij egə muвjinni qətij xə əx şmaţta d xəkmə qənuni ənənqəji.

Əxcij xarta ənə purmьlьj, d əhə pşьjţuta u jaquruta d Lenin, əhə callaşta d lə məxzetə d gənə, jən hic lə hojə lə cjəltə d gənə l qəməj, əhə ruşma ijli xə min diləjəti вuş xelən i d Lenin, d ijvə sərkərdə xətə d вuşəjuvvi xəti, вuşəjuvvi pşьjtь u adattij d „iltixəni“ вuş əmqu d вarnəşutə.

XELƏ D LOGIQA

Maççьвanьva tre məmli d Lenin, d pijşivə juvvi go dəhə qonferensija: al həççət d jumə u вut вuqara agraraja. Muxəвin, dlə pişlun həl ədijə. Ənni raвa məmli rişəjivə d miljəlun kullə qonferensija go çoş. Xelə cim gura d həməntə, pşьjţuta u sьpjuta d argumentasija, mьmrь kirji u həsənəj qə parmeta d kulle, letəjutə d məxzetə d gənə, letəjutə d himizməni gurь u şərqijəni, d вije vajьj odij kar, — kulle ənni məxzujovə mjatruta d məmli d Lenin qəm məmli d məlləli adattij „d parlamentь“.

Inə levə əhə giвə d məmli d Lenin, d şuvittinnun egə. Ənə qəm qarьmlьj av xelə zarвana d logiqa d go məmli d Lenin, enij d əpin xəccə вəruzə, inə вivədoli zəвt əx çəm kullə auditorija, nijxə-nijxə məxjumoli, ijtə xarta

вivədoli jəxsir, dəxij d ki tənij d lə cu pjəştə, Bidxərivin, dəxij d rава min vəkkili egə tənujivə hədxə: „Logiqa go məmli d Lenin ijlə əx məqqəsi cim xeləni, enij d вkikjəte xərdujuxijnə min kulle g вəni up nəşə leli вьmsaja d palьţ min go xpəqə; jən gərəg səpilə gənu, jən hadьr l mahluвo gənu“.

Bixşəvivin, d əhə diletə go məmli d Lenin ijlə əj diletə вuş xeləntə d rhьtrutu.

DLƏ NƏZNƏZTƏ

Gəhə d tre tpiqlij в Lenin в ş. 1906 go knuşjə d partijan go Stoqholm. Kulle ki jadьj d go dəhə knuşjə bolşeviqi pişlun вasurь в minjənə, pişlun hlьjвь. Gəhə qəməjivə, d xzilij Lenin go maxlaвtu. Av в xə jud zi levə вidməjə l dənij sərkərdi, d ki nəznizzij u ki həvij pşьjmь min вar mahlaвta. L dərqul, min kar d mahlaвta Lenin xdьrrь l xə qьţţa d energija enij d вijəvivə liввə qə kullə xoravatu qə plaşь xəti, qə halьвuta d datьd. Ənə вimərivin вut mahlaвta d Lenin. Inə mud mahlaвtьva əhə? Вajьnva nəşə, d gəşiqvə al dərquləji d Lenin, halвaнь d go knuşjə d Stoqholm — Plexanov, Aqselrod, Martov u xini: ənij cim xəccə вidməjivə al halвaнь d miçҫid, səвəв Lenin go qritiqu d lə rəxmi d menşevizm lə şviqli alle, dəxij d ki tənij, dukə salamaţ. Bidxərivin, dəxij əxnən, vəkkili-вolşeviqi, kəd çьmjь go quвuxtə, gəşuqivəxvə al Lenin, вьtlaвa minnu l raj. Go xaвrь d xəkmə min vəkkili məвjunivə şərşetə, pşamta. Bitəjilə l вəlij, dəxij Lenin, kəq çəvvuвi al hədxə xaвrь, в xlasta d kiki mirri: „Lə nəznizun, xoravatь, əxnən xətirçəm вit halвax, səвəв əxnən həqijvəx“. Snetə l intilihenti nəznizəni, hemənutə в xelə d gənu, hemənutə l halьвuta, — ənnivə ənij mindijəni, d həmzumevə amman Lenin. В liввən вivarьva, qəd şmaţta d вolşeviqi zonənetilə, qəd вolşeviqi gərəg halвьj в danatь cim qurвə.

„Lə nəznizzit вut mahlaвta“—əhivə əj diletə go əməl d Lenin, enij d вijəvuvə pirsət, d çammьva l xadьrvanu xə qoşun mhuməntə qə həl tjəmə u həminəntə d lxelə d gəno.

DLƏ ŞTAVHARUTA

Al dav knuşjə xinə в ş. 1907 go London вolşeviqi vilun halвanь. Gəhə qəməjij вixzəjuvinvə Lenin əx halвana. Əx adat min kar halьвuta al sərkərdi ki təlqə, ki həvij şavhьranь u zəjəri. Səmə zodə hədxə dana şaruьna zujəxə d halьвuta, mənjuxi al klilə d vərdi. Inə Lenin up в xə jud le dəmivə al hədxə sərkərdi. L dərqul, məxsus min, вar halьвuta av вivəjivə вuş salьjla u вuş hişjər. Bitəjılə l вəlij, dəxij Lenin в xə qarar hər mədxurivə egə qə vəkkili d knuşjə: „Şula qəməjə ijli av, d lə təlqijtunlə gənoxun min kar d halьвuta u lə odijtun şuvhara; şula d tre—məqvujo halьвuta, d ţla—litjəmu dizmin, səвəв av əxcij mxəjə pijşili mixjə, inə hala leli tumьmma“. Av вigxəkivə в dənij vəkkili, d вqəlulutə həmzumivə вut dəj, d „mədijə l вarь menşeviqi pijşinə tijmi“. Av levə qətu cətun l mazвuţь, d menşeviqi hala itlun cilləli go çvəçtə pələxetə, qəd amme lazьm ijlə liplaşa в вaşarta, kəd в kulle urxəti вinţaro min maţţavta zodə d xelə gəna, illəki min maţţavta вasurta dxelə d dizmin.

„Lə şavhurь в halьвuta“—əhivə əj diletə go xəsjət d Leniu, enij dhajjurьva qətu litqəlu в salьjluta xelə d dizmin u linţaro partija min gidşi d mumkin qəvimmij.

PRINSIPƏJUTƏ

Sərkərdi d partija le masьj lə mətvij qədrə l xuşəvə d partije. Buşəjuvvə ijli xelə, enij d sərkərdə le masь lə salь allu nətə. Lenin əhə parmujova lə вasura min kul təgвirrənə xinə d partija. Inə Lenin hic dana levə vijə jəxsir d вuşəjuvvə, iləki вəj dana, dəhə вuşəjuvvə

lə həvivəli xə binjət məri prinsip. Go tarьx d partijan itvə viji danatь, ijmən d bil xuşəvə d buşəjuvvi jən intiresi zonənəji d partija u bil interesi şəttissəji d proletariat binpəlivə qonfliqt. Hədxə dana Lenin lə təxmuni в qьţjuta biklәjivə l tərəp d prinsipəjutə dərqul d buşəjuvvə d partija. Hala buş zodə, av levə bizdaja hədxə dana min həmzumi xə bnoşu dərqul d kulle, kəd sьjru xasu bəj,— „d əxcij politiqa prinsipetə ijlə əj politiqa duz".

Buş zodə məxzijəninə bəhə nisbət ənni tre faqtь.

Faqt qəməjə. Mitxə d ş. ş. 1909—1911, jimən d partija, kəd şmьţta bijid qontrrevolusija, npijlivə bijo xrəvə. Əhə ijvə mitxə d ləhəməntə d lpartija, mitxə d rəqə в buşəjuvvi min partija, ijmən d birrəqivə lə əxcij inteligenti inə в xə səmə up pələxi, mitxə d srəvtə d podpoljə, mitxə d liqvidatoruta u d pərpəstə. Lə hər menşeviqi, inə up bolşeviqi xdьjrьva egə l xə qədrə fraqsiji u pavanь, səmə sodə qьţjь min çvəçtə pələxetə. Kulli ki jaddьj, d məxsus в əhə dana brilə idejə d baţalta tammam d podpoljə u d mərjəztə d min pələxi l partija legal, liberal d Stolьpin. Xə Lenin ijvə egə av nəşə, d lə ţьplь qəm marra kullənəjə u rama dvijqovə bajdah d partijuia, kəd çammuju xelə burbizzə u şmьjţa d partija в xə xməltə d açьbuta u в xə qişjutə lə vitə, biplaşa dərqul d kulle qəbili antipartijaji d go çvəçtə pələxetə, bıplaşa but partijuta в xə çurrət, d lit vitə əx dijo u в xə qişjutə, d lit viji babababo

Kulle ki jaddьj. d go dəhə draşta d but partijuta Lenin plьţlь xarta halbana.

Faqt d tre. Mitxə d ş. ş. d 1914—1917, mitxə d qizxun d plaşa imperialistaja, ijmən d kulle, jən xəccə peşə kulle partiji d sosial-demoqratь u d sosialisti, kəd npijli txut kar d eşq kullənəjə d umtənəjutə, supjəlun gəne в imperializm umtənəjə. Əhə ijvə av mitxə, ijmən d Internasional II mukkippeli bajdahu qəm qapital, ijmən d qəm ləppə d millətpərəzuţə lə msьlun kəlijvə up hədxə nəşi, əx Plexanov, Qautsqij, Ged[27] u xini, Lenin ijvə egə

xdənajə jən xəccə peşə xdənajə, enij d şurьь plaşa qişjə dərqul d sosial-şovinizm[28] u sosial-pasifizm[29], gəlujivə l səpetə d Ged u Qautsqij u məslujivə l nakamьluta d „revolusineri“ pəlgəgi. Lenin parmujьva, d av itli ʙaru xə qədrə ʙasura d həddəmi, inə əhə le masjava həvivələ qətu xə manaja qaţţana, səʙəʙ av ʙidajьva, d əj politiqa ʙuş sarast, d itlə xə datьd, ijlə politiqa d internasionalizm [30] dajьmaja, səʙəʙ av ʙidajьva, d əxcij politiqa prinsipetə ijlə əj politiqa sarast.

Kulle ki jaddьj, d up go dəhə draşta ʙut Internasional xətə Lenin viŭ halʙana.

„Əxcij politiqa prinsipetə ijlə əj politiqa sarast“ — əhilə əj formula, d ʙhajarto Lenin ki şəqilvə l cəppəri xəti „ləmitdarkanь,“ kəd ʙiqramə l giʙə d marqsizm revolusəjə ənij ьsţuxsь ʙuş rişəji d proletariat.

HEJMƏNUTƏ B BUŞƏJUVVI

Teorjəji u sərkərdi d partiji, enij d ʙidajona taşьjta d ţajьppь, suxsьjona taşьjta d revolusiji min şuraja həl prəqə, ki həvij xəkmə gəhi dvijqi ʙ xə marra ləxşijxə. Əhə marra ki pəiş qьrja zduta d min ʙuşəjuvvi, ləhəməntə ʙ dəj, d ʙuşəjuvvi itlun mseta d mammarta. Al dəhə ʙinjət xəkmə gəhi sərkərdi ki hovilun xə çurrə aristoqratizm ʙ nisʙət l ʙuşəjuvvi, enij d litlun nisjənə ʙut tarьx d revolusiji, inə pijşinə qьrjь qə şmaţţa d rizi ətijqi u mammarta d xəti. Zduta d min dəj, d stixijə mumkin odə ţopana, qəd ʙuşəjuvvi mumkin „şamtьj zodə min lazьm“, muşţərijutə d lidvəqo dukə d jimmə enij d ċalluşьla məlupe ʙuşəjuvvi ʙ ktəvuni, inə le ʙajja ʙ gəno jəlpə min ʙuşəjuvvi, — hədxilə ʙinjət d əhə ţəhər d aristoqratizm.

Lenin əx arra min şməjjə rixqivə min hədxə sərkərdi. Ənə le jaddьn l xə revolusiner xinə, enij d hədxə qujə həminvə ʙ ʙuşəjuvvi, d masьj mammurь mammьrьj u ʙ kamьluta d rьxşe klasaja, əx Lenin. Ənə le jaddьn

l xə revolusiner xinə, enij d masь hədxə в qişjutə damьx l qritiqi rьdjь d gənə d „xaos d revolusijə“ u d „vaqxanalija d əməli вeşarat d вuşəjuvvi,“ əx Lenin. Bidxərivin, в dana d xə sohвət, kəd çəvuвi l xaвгь d xə min xoravatь вut dəj, „ d min вar revolusija gərəg pəiş mutvə rizə salamat“, Lenin в salqazm[31] tunili. „Xə xatţa-вallьla, ijmən d nəşi, d вajjьj həvij revolusineri, mənşujinə, d rizə вuş salamat go taşьjta ijli rizə d revolusija“.

Əhivə вinjət dəj, d Lenin le mətivvə qədrə l dənij, d callușьva gəşqijvə al вuşəjuvvi min ullul u məlpijvəlun в ktəvuni. Əhivə вinjət d makrazta dajьmeta d Lenin: liljəpə min səggiji, parmuje əməli dije, в diqqət liljəpə l nisjənə praqtiqaja d plaşa d səggiji.

Hemənutə l xelə вərəjə d səggiji—əhivə əj diletə go avuduta d Lenin, enij d вijəvuvə mumkinutə, d jəlipvə parmьvala stixijə u məptilvələ çvəçto в urxə d revolusija proletarijetə.

GENIJ D REVOLUSIJA

Lenin pijşivə lijdə qə revolusija. Av в sarasţuta ijvə genij d ləqləqi revolusəji u umənə вuş rişəjə d təgвərtə revolusetə. Hic dana av le həvivə hədxə psьjxa u xidjə, əx d вdana d rodanь revolusəji. Le вajjьn tənin в ənni xaвгь, d Lenin вьrdajьva l kul xə sərgədtə revolusetə jən d av kul dana u go kul çurə şərti ki ţalьвva l ləqləqi revolusəji. Hic lə. Ənə в dənni xaвгь вajjьn tənin əxcij, d hic dana вaxranuta genial d Lenin le hojəvə məhlun в hədxə kamьluta u в hədxə sьpjuta, əx d вdana d ləqləqi revolusəji. В juməni d məptəljəti revolusəji av tammam вipkəxivə, вivəjivə вaxrana, вьrraşьva al çvəçtə d klasь u kulle pitli prijşi d mumkin həvilə revolusijə, əx d in həvivə вixzəje go ləxtə d ijdu. Lenə həвəs tənuji go daьjгь partijajь dijən, d „Jljic вimsajьь məxi sьxvь go ləppi d revolusija, əx d nunə go mijə“.

Из фондов Российской национальной библиотеки

Min dəhilə sьpjuta „maççьвanta“ d lozungi taqtiqajь u çur ət „mazdьjanta“ d təgвiri revolusəji d Lenin.

Bitəjinə l вəlij tre faqtь əlhəddə məxzujonə, enij вirşəmona əhə diletə d Lenin.

Faqt qəməjə. Mitxə d min qəm şuxləpə d Cirij, ijmən d miljuni pələxi, akkarь u soldatь, pijşi muljizzi в qrizis up min gəvəj up al front, вьtlaвьva l şləmə u azaduta; ijmən d generalitet[32] u вurƶuazija hadurьva l diqtatura qoşunetə вut xətir d „plaşa d həl tjəmə“; ijmən d kulli, rixqə min şammanь, „xuşəvə şotəpəjə“, kulle, rixqə min şammanь, „partiji sosialistəji“ kiljivə l dərqul d вolşeviqi, kəd вidrəjə вare şimmə d „çəsusi d ləmsəji“ ijmən d Qerensqij çaruввьva mavьrvala partija d вolşeviqi go podpolijə u в xə qədrə muvьrrəlь zi, ijmən d qoşuni hala raвa zəxmi u məri dissiplinə qvitə d qoalisija d Avstrijə u Germanija kiljivə l dərqul d qoşunən çihji u şurjь вixrəvə, kəd „sosialistь“ d Jurup Maьrveta rahat sьjrova gəne am hukmi d gəne вut pajdь d „plaşa d həl tjəmə“..

Mudijvə manaja d məqəmtə d qujəmə go hədxə dana? Məqumi qujəmə go hədxə ahval manajola məttuju kul mindij qəm qivən dinus. Inə Lenin levə вizdaja min l qəƶduri, səвəв av вixzəjevə в ajnu ajnь d вaxranь, d qujəmə namumkin gərəg həvi, d qujəmə вit halьв, d qujəmə d go Rusija вit hadьr l şuləmə d plaşa imperialistaja, d qujəmə d go Rusija вit şaşlun səggiji çunçьrrь d Maьrra, d qujəmə d go Rusija вit maxdьr l plaşaimperialistaja l plaşa gəvəjə, d qujəmə вit jəvil l respuвliqa d sovetь, d respuвliqa d sovetь вit hojə isərə səndənə d çvəçtə revolusijetə go kullə dunji.

Kulle ki jaddьj, dəhə вaxranuta revolusetə d Lenin tummьmla xarta в xə sarastuta d lit vitə əx dijo.

Faqt d tre. Jumənі qəməji min вar revolusija d Cirij, ijmən d Motvə d qomisarь altmajь çaruввьva məvvidvə l general xotana, raвxelə Duxonin, d gəriş ijdə min plaşa u şarь l həmzəmtə am ləmsəji вut səzgərtə.

Из фондов Российской национальной библиотеки

Bidxərivin, d Lenin, Qrьlenqo (raʙxelə d datьd) u ənə xişlən l Ştaʙ ьllaja go Piter d ḥəmzimməx ʙ telegraf am Duxonin. Xə dəqijqə səmmənivə. Duxonin u Stavqa qьţjait muxpillun l tammumu puqdənə d Sovnarqom. Rukəʙə qomandaja d qoşun tammam go ijdə d Stavqiviə. Inə ʙ nisʙət l saldatь levə məhlum, mudij ʙit tənjə qoşun d trissər miljuni, enij d hukmo ijvə go ijdə d organizasiji, d ki peşijvə qьrjь qoşunəji, d ijvə dərqul d hukmə motʙəjə. Go Piter ʙ gəno, dəxij d kulle ki jaddьj, egə ʙikmalьʙa qujəmə d junqeri. Şʙuq min dəj Qerensqij ʙigrəşivə hiççum al Piter. Bidxərivin, dəxij min ʙar xəccə ştijqutə l kis telegraf Lenin ʙirьnnь parsupu l xə ʙara maççьʙana. Məʙjunivə, d av vijdili ʙ liʙʙu xə qţeta.

Əzəx l radiostansa — mirri Lenin, — əj ʙit hajjьralən u əxnən go xə puqdənə məxsus ʙit mənpilləxli general Duxonin, ʙit mətʙəx l şopu əx rapxelə xora Qrьlenqo u ʙit odəx mal rişə d rukəʙə qomandaja xə cjədtə l soldatь — d xərdijun generalь, ijdə gərşij min plaşa, odij jьssura am soldatь d Avstrija u Germanija u şəqlijli şula d şləmə ʙ ijdə d gəne.

Əhə ijvə xə „şʙərtə go naməhlumutə“. Inə Lenin levə ʙizdaja min dəhə „şʙərtə“, l dərqul, av ʙrixşivə l qəməjuto, səʙəʙ av ʙidajьʙa, d qoşun muştərijlə l şləmə up əj ʙit şəqləli şləmə, kəd ʙiknəşe kulle hassarь, d pijşinə mutvi al urxə d lgiʙə d şləmə, səʙəʙ av ʙidajьʙa, d əhə təhər d məxkəmtə d şləmə le aʙьr həʙəs qə soldatь d Avstrija u Germanija, qəd av ʙit şərilə muştərijutə d şləmə go kulle frontь əx çəmi.

Kulle ki jaddьj, d up əhə ʙaxranuta revolusetə d Lenin tummьmla xarta ţьppa — ʙ ţьppa.

Xəzjənutə genial, mseta d çnəʙtə u şretə qьʙrah d manaja ţьşja d gidşi d qərʙuninə — əhilə əj diletə d Lenin, enij d hajjuruʙa lirşama l strategija[33] şarьrta u l sьrta sьpja d avuduta go məptəljəti d çʙəçtə revolusetə.

Из фондов Российской Национальной библиотеки

1. ILJIC BUT GƏNU

ANKETA QƏ VƏKKILI,
D PIŞTIVƏ MUMLITƏ B LENIN
GO KNUŞJƏ D X D RQP (B)

Şitə d iliđutə — 1870

Saxlamuta — sə-lamətvin.

Mud lişəni kijadьtun? — inglisnəjə, ləmsəjə, fransaja xirвə, iţaljaja cim xirвə.

Enij mahallь d Rusija ki jadьtunle spaj u kmə şinni tama xijjitun? — kijad ьnnь mahal d Volga, ekə đ pij şivin lijdə u gurvissivin h.l 17 şinnij.

Go đenij knuşji kullənəji d Rusija şurrikkitun? — Go kulle, şvuq min təmuz jən ţaввax ş· 1917

Vijitun go atravatь xarьjçь? — Go xəkmə atravatь d jurup Maьrveta в ş, ş. 1895, 1900 — 1905, 1908 — 1917.

Hadarta qoşunetə — Hic xə.

Julpənə — B şitə đ 1891 puriqlij (əx eqstern) universitet đ Petrograd al faqultet d şaratkaruta.

Bulgəni şəttissəji həl ş 1917. — Sapraja

Muđ sənətti ki jadьtun? — Hic xə.

Bmuđij вlijgitunvə вar ş 1917, şvuq min вulgənə partijaja, profesijaja, motvəjə u şərkə — Şvuq min dənni muxziji əxcij в pulxənə sapraja

Enij xujədə profesijaja həddəmutun? — Xujədə d zurnalisti.

Pulxənə min s. 1917 — Təgвirənə d Sovnarqom u d Motvə d çapa u nţarta

Из фондов Российской национальной библиотеки

Min denij dana ijtun hәddәmә·d RQP?—min şitә d 1894. Hic vijitun go partiji xini, in hi ʙәs go denij—L ә. ....

Şәrijkutә go çvәctә revoluşetә

Enij dana	Ekә.	Go denij organizasija.
1892—1893	Samara	Xudrь lәlegal
1894—1895	Peterʙurg	dsosial-demo-
1895—1897	Hәʙsә	qratь, mindana
1898—1900	Guʙernij Jenisej	d mәrjәztә d RSDRP—hәddәmo
1900—1905	Bartixxuʙ	
1905—1907	Peterʙurg	
1908—1917	Bartixxuʙ	

Vitilә d qәʙlitun represiji ʙut avuduta revolusetә?—B şitә d 1887 dusax, 1895—1897—dusax, 1898—1900—Siʙir, 1900—dusax. ....

Ķtә dana muvьrrьtun go hәʙsә?—Xәkmә jumәn plus 14 jәrxi. Go qatorga u surgunutә—3 şinni. Go qәriʙutә—9—10 şinni. ....

Из фондов Российской национальной библиотеки

2. LEQSIQON (sьdra d xaвrь xəti)

1. **Marqsizm** — julpənə d Qarl Marqs — şəttissənə d qomunizm elməjə. Go pulxənu elməji Marqs musвьţlь d şotəputə qapitalisteta u hakamta d вurʑuazija nımumkin gərəg xərqə up proletariat ijli „qorana d вurʑuazija“ u palşana d вut şotəputə xədtə qommuņisteta, enij d le həvij gəvo lə klasь, lə xelənutə, lə əqsploatasija d nəşə в nəşə. „Xilmət gaввarta tiviləj - taşьtaneta d Marqs u Engels ijlə go dəj, d ənij в urxə d saxseta elmetə musвьtlun l ənənqəjutə d xrəqtə d qapitalizm u şənetu l qomunizm, enij d le hojə gəvu xinə egsploatasija d nəşə в nəsə... ənij muxzilun qə proletariat d kulle atraвatь, mudijlə karu, amaçu nijşu: liqjəmə min kulle qəmetə go plaşa l dərqul d qapital, l zəvvugi I xadьrvanь d gəni go dəhə plaşa l kullə çapajь u muljьssь.“ (Ļ e n i n).

2. **Formula** — mtənetə в xaвrь kirji l xə pьllan nijət.

3. **Sitata.** luqaţь d min xə məmlə, ktəvə.

4. **Direqtivə** — puqdənə, məxzetə, ktəvə.

5. **Analusis** — saxseta ţьppa-в ţьppa, şretə d xə вitun l səmu.

6. **Analogija** — dmetə.

7. **Legal** — qənunəjə, rьşma, rəsmi quвlə: ijvə izin в şarat d məlkutə.

8. **Parlament** — Organ d şaratkaruta d it go xəkmə atravatь в şimməni prijşi (rəjxstag go Germanija, qongres go Amerika Garвьjeta u şərkə); go kulle atravatь, d ki peşij qьrjь demmoqratajь d вurʑuija, jan go respuвliqi u məlkavəti məri mtuximmi вijid qonstitusija. Əx adat partament mrəkvili min

Из фондов Российской национальной библиотеки

tre palatь: palata təxtetə, d kipeşə priştə в səggiji вuş гvьjxь u ьlleta, enij d gəvo ki masьj pərşij əxcij qapitalistь, dəvlətmənd u nəşi „maqulь". Parlament ijli xə həççət rава pəndənə go ijdə d вurzuazija qə aldeta d səggiji, enij d əpin d вiprəşinə l vəkkili, inə litlun mumkinutə d odij qontrol alle u maddьjlь jən mavьrьjlь rьzaja d gəne.

9. **Taqtiqa** — səmit u əməli d ki peşij muplixxi qə mteta qə xə pьllan nijşə. „Taqtiqa d partija manajolь duвarь politiqəji d əhə partija, jən xəsjət, urxəti d avuduto politiqetə" (Lenin).

10. **Utopijaja** — ləmuttammьmana, lə ətjənə вrişə, fantazijaja.

11. **Liвeralь** — partiji вurzuazijəji d tərəpkəşi d azaduta politiqetə (azaduta nizвətujəti mindij lxudəjə). But liвeralь d Rusija Lenin ki kativvə: „Liвeralь вajjьjva „odijvə azad" l Rusija „min ullul", kəd lə вitləxə lə l hukmə, lə l mirətgaruta d uprəni u hukmə d pomeşiqi, məvvude əxcij d jəvij l denə qə ruxa d zonə. Liвeralь ijvə up вipjəşinə ideologi d вurzuazija..."

12. **Represlja** — kamarta, rdupja.

13. **Lassal** — xə avudə maşhur d çvəçtə pələxetə d Germanija. Şəttissənə d Xujədə pələxəjə d kulle ləmsəji. Mitli в. ş. 1864.

14. **Şajdeman** — xə min təgвirəni d partija sosial-demoqrateta d Germanija, d supjəli revolusijə d ş. 1918 go Germamanija u вerəxmi matjuxova çvəctə d pələxi. Səjdeman ijli xə min səвəвkarь qьtla d Qarl Liвknext u Roza Luqsemвurg.

15. **Nosqe** — sosial-demoqrat, „kəlвə dimmənə" d вurzuazija d ləmsəjri. Min вar revolusija d şitə d 1918 go Germanija pijşivə guвjə ministr d hukmə d səzgirəni. Əx çanavar paruta matjuxьva l qujəmi revolusəji d proletariat. Up av ijli xə min səвəвkarь d qьtla d Qarl Liвknext u Roza Luqsemвurg.

16. **Mitxə manufaqturaja** — xə mitxə d şənetə d min вetsanь d sənatkaruta l taвriqa qapitalisteta (Go Iurup Maьrveta в dora d XVII—XVIII). Manufaqtura janь вit sanь d sanatkarь, enij d gəve şurьlun məpluxi çapa dvijqə в həqə, — вulgəni qəməji qapitalistaji.

17. Gegemon — təgвirrənə, serkə:də. Gegemonija d proletariat — rişənutə d proletariat go plaşa revolusəjə. Idejə d gegemonija d proletariat ijlə xə min ideji şəttissəji d вolşevizm. Manajolь, d proletariat вipjəşili xşijxə klas dajьm u həl prəqə revolusəjə. „Əxcij proletariat, — вimərili Lenin, — min səвəв d qədru eqonomijəjə go вulgənə gura itli mseta d həvi sərkərdə d kulle səggiji çapajь u muljьssь, enij d вurzuazija malju-sela, вitjapela, dəştuşelə danatь lə вasura, inə вuş zodə, min maljьssa qə proletəriji, inə ənij litlun mseta d palşьj в gəne вut azaduta".

18. Duma d Bulьgin — В işvat ş 1905 qəm zərв d çvəçtə revolusetə hukmə məlkəjə muxвьrrь вut çammeta d Duma, enij d вit həvivələ əxcij qələ d maslahat go şulanь d şaratkaruta. Əj вipjəşivə murjiztə в proeqt d ministr d şulanь gəvəji Bulьgin u pişlə вrьta в şimmu. 6 в taввax pijşivə muxвьrra qənunə вut gəвəjəti. В dəhə qənunə proletariat u səggiji вuş rvьjxь d akkarь levə вivəje həqutə d gəвəjəti. Zaвastovqa d cirij d ş 1905 knijşələ Duma d Bulьgim.

19. Partija d qadeti — partija demoqrateta d qonstitusijəji (kirjəit — qadetь) piştivə murjiztə в ş-1905 в vəkkili d səmi liвeräl d вurzuazija u pomeşciqi d Rusja. Nijşə şəttissəjə d qadetь ijvə səzgərlə am hukmə məlkəjə qə plaşta dərqul d revolusija. Min вar Revolusija d işvat qadetь в hajjarta d Hukmə zonənəjə mavvurova politiqa imperialisteta (d zaвtuni) d hukmə məlkəjə (lozungi dije: „plaşa həl şuləmə məri halьвuta"). Min вar revolusija d Cirij qadetь vilun mərjizəni qəməji d hiççumi d qontrrevolusija dərqul d hukmə motvəjə u pijşivə xuşвinni lə-txut şarat əx dizminni d alma çapaja. Ədijə emigrəntь (qəriвəji) d qadetь ijnə şəriki вuş avudь go şulanь d hadarta hiççum cukвintə dərqul d SSSR.

20. Ucredilqa — şimmə d Çmeta qəmetə, jən şəttissəntə; xaвra gdijmə min tre xaвrь rusnajь: „Ucreditelnoje soвranije".

21. Blanqi Ogust (1805—1881) — revolusiner fransajə, sosialist. Blanqi vili mətvənə d вinjət d xə pava d çvəçtə вilmilətetə d revolusija, d ki pəiş qьrja вlanqizm. Diletə rişetə d əhə julpənə ijlə callaşta вut vədtə d şuxləpə politiqəjə в urxə

Из фондов Российской национальной библиотеки

d вuş ţьşja в xelə d xə qədrə cim вasura d nəşi hirəgu qəzdirəni, d lə şərikutə d səggiji rvьjxь d çapajь.

22. **Plexanov** (1856—1918)—xə teorijəjə maşhur d marqsizm do Rusija в danatь qəməji d trəstu go dəhə atra. Go knuşjə II d RSDRP в ş. 1903 am Lenin mudalь kiljivə dərqul d menşeviqi, min вar knuşjə xə mitxə вignəjivə ləhə giвə u lav giвə u в xarta d xarta zuvvigli am menşiviqi. Min şuraja d plaşa imperialistaja vili xə min sosial-patriotь rişəji (palşanь d вut umtə). В ş. 1917 dьrrь min emigrasija (qəriвutə) l Rusija, pulьţlь l ruznama „Edinistvo" (xdənəjutə), в əhə ruznama ki darьşva am вolşeviqi. Mitli в ş. 1918.

23. **Qautsqij Qarl**—xə min sərkərdi d sosial-demoqratija d Germanija u teorijəjə вuş maşhur d Internasional II. Xə havadar d sosial-faşizm, d вisrəvoli diqtatura d proletariat. Dizmin вuş zalьm d xujədə motvəjə, enij giljəit makruzьь l intervensija (hiççum d xarьjçь) dərqul d SSSR.

24. **Aqselrod P.** (1850—1928)—xə min şəţtissəni d dəstə d „Osvoвozdeniji truda" (vədtə d azad l çapa) в ş. 1883. Go knuşjə II в ş. 1903 kiljivə al tərəp d menşeviqi u min dəj dana вiplaşьva в qişjutə dərqul d вolşevizm. Xə min sərkərdi d liqvidatorьva. Min вar revolusija d Cirij—dizmin d hukmə motvəjə, d vьrrь go lager gontrrevolusəjə.

25. **„Isqra"**—ruznama, d piştivə mşutistə в Lenin в ş. 1900. Viləl̇ə xə kar raвa gura go şula d mərjəztə d partija вolşeviqeta u go plaşa dərqul d oportunizm („eqonomizm"). „Avuduta d ţla şinni (1900—1903) d „Isqra" turьsla up l programa d partija sosial-demoprateta, up l şəttissi d taqtiqo up l cəşniji (formь) d zəvəgtə d plaşa eqonomijaja u politiqaja al вinjət d marqsizm şarьjra" (Lnnin). В cirij ş. 1903, min вar jahьjuta d Plexanov (d ki pəlixvə go səjumutə d „Isqra") u min вar xdartu l menşeviqutə, Lenin plьţlь min go rukəvə d səjumutə d „Isqra", up „Isqra" pişlə organ (guşmə) d menşeviqi, piştivə вusmьnta həl ş. 1905.

26. **Martov G.** (Ju. O. Tsederвaum)—sərkərdə d menşevizm. Min вar Cirij ş. 1917—dərquləjə d hukmə motvəjə. В ş. 1921 xişli вartixxuв (l qəriвutə), ekə d mitli в ş. 1923.

27. Ged — teorijaja maşhur d Internasional II u şəttissənə d partija pələxetə sosialisteta d Fransa. B dana d plaşa imperialistaja ş. ş. 1914—1918 vili makruzь but səzgərtə am вurzuazija qə ŋtarta d umtə d gənə u vili ministr go hukmə d вurzuazija.

28. Sosial-şovinistь — nəddəmi d partijь sosialistajь, d qəbulonə ənənqəjutə d „ntarta d vətən вurzuazeta" go plaşa imperialistaja. Sosial-şovinistь (jən millətpərəzi) hajjurьna qə вurzuazija d gənə, d səlвə u xənqə 1 millətti suri zəввun... Sosialşovinizm (sosializm в xaвrь, şovinizm в əməl) ijli jahьjuta tamman в nisвət 1 sosializm, şənetə tammam 1 giвə d вurzuazija (Lənin).

29. Pasifizm — məxəвtə jən vədtə d şləmə, səzgirənutə — xə çurə çvəçtilə d вurzuazija, enij d masвutьla, d mumkin ijlə вatalta d plaşь в urxə d səzgərtə u şləmə вil məlkvəti qapitalistajь d qəim. Inə „...в zonə d qapitalizm, illəki go mitxə imperialistaja diju, plaşь namumkin gərəg həvij" (Lenin). Ənij gərəg həvij əx plaţa ənənqəjə d sustimə qapitalistaja в gənu u вit həvij up mədijə 1 вarь, kmə d вarnəşutə lelə priqtə min qapitalizm. But dəhə pasifizm ijli xə idejə zjənəntə, enij d вijo вajjьj maddьrьjlun xuşəvi d proletariat min plaşa klasaja u revolusija, d ijnə urxə jəkkəntə d вaţalta d qapitalizm u d plaşь, d av hasulelь. Sosialpasifizm ijli sosializm в xaвrь, inə в əməl dvəqtə d giвə d pasifizm.

30. Internasionalizm — raptaruta вilmillətteta d proletariat.

31. Sarqazm — masxarta.

32. Generalitet — daraçь ьllajь d qoşun, go dəhə ktəvə manajula təgвirrəni d qoşun ətiqtə məlketə.

Strategija — в məxşəxtə d xora Stalin: „strategija ijlə məxzetə d urxə d dьqra rişəjə d proletariat al вinjət d daraça d qəim d revolusija, məlxəmtə d plan ləxumə d qərqəzrə d xeli revolusəji (rişəji u d daraça d tre), plaşa вut makmalta dəhə plan go kulle mitxə dəhə daraça d revolusija".

Инв.№ 8

QODIJQUS

Pətə

Lenin əx mərjizənə u sərkərdə d RQP 5

1. Lenin əx mərjizənə d partija qomunisteta d Rusija 7
2. Lenin əx sərkərdə d partija qomunisteta d Rusija 11

But Lenin 17

Nьşra d turanь . . . . —
Jaquruta 18
Xelə d logiqa 20
Dlə nəznəztə 21
Dlə ştavharuta 22
Prinsipəjutə . . . . —
Hejmənutə в buşəjuvvi 24
Genij d revolusija 25
Məzjədtə
1. Iljic вut gənu 28
Anqeta qə vəkkili, d piştivə munılitə в Lenin go knuşjə d X d RQP (в) 28
2. Leqsiqon 30

Из фондов Российской национальной библиотеки

Из фондов Российской национальной библиотеки

Редактор Минасов. Техредактор Е. Зеф.

Сдано в производство 4/III—34 г. Подписано к печати 20/IV—34 г.
Об'ем $1^1/_4$. печ. л. Формат $82 \times 110^1/_{32}$. 31104 тип. зн. в 1 печатном листе.
Текст отпечатан на бумаге ф-ки им. Менжинского. Партиздат № 1041.
Уполномоч. Главлита № В-78738. Заказ № 2260. Тираж 1000.

17 ф-ка нац. книги ОГИЗ'а РСФСР треста «Полиграфкнига»
Москва, Шлюзовая наб., д. № 10.

20305
Ассир.
2-5
1-2431607

Тъјта 20 kәр.
Цена 20 коп.

На ассирийском яз.

И. СТАЛИН

О Ленине

Перевод К. Марагулова
Под редакцией Минасова

Из фондов Российской национальной библиотеки

ИЗДАТЕЛЬСТВО ЦК ВКП(б) ПАРТИЗДАТ
Москва, Б. Комсомольский пер., д. 1.